

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

2. szám.

Debrecen, 1929 január 12.

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.



SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:  
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

## A tanyák gondozása.

Egyházi életünknek kétség nélkül egyik legnehezebb problémája a tanyák népének lelkigondozása. Azért nehéz, mert a kezdet kezdetén vagyunk vallási téren is, mint sok más tekintetben a tanya népével szemben. Úgy kezeltük, mint elhanyagolható részt, pedig az igazság az, hogy az ezer és ezerszámra menő református cselédek egyházunk testének is számításba jövő részét alkotják. Emellett a dolgok rendes menete szerint a cselédből, ha takarékos, egy-két nemzedéken át zsellér, törpebirtokos, majd kisbirtokos lesz, amidőn már, mint egyházfenntartó elem is tekintetbe jön.

Nemcsak a misszió magasabb isteni parancsa, de egyházunk létfenntartási érdeke is kényszerítőleg vonja tehát figyelmünket a tanyák népére.

A velük való foglalkozást számos akadály nehezíti meg. Az anyagi feltételek hiánya mellett a szellemi és lelki feltételek sem kedvezők. Az még a kisebbik baj, hogy a távolság nagy, az utak járhatatlanok, fuvar, pénz nincs, mert erős akarat, találékonyság, áldozatkészség ezeket a nehézségeket mégis csak legyőzheti. Ott van a probléma súlyosabb része, hogy a tanyasi ember értelmi és érzelmi világa egészen más, mint a falvak, vagy éppen a városok közrendű lakosságáé. Emezek élete át meg át van itatva kulturális hatásokkal, amazok pedig úgy nőnek fel, — templomtól, iskolától távol, — mint a vadvirág, az egyszerű ember babonás, amorális természetével. Hogy aztán milyen vallásának születik és hal meg, az egészen a véletlen dolga. Mivel nemzedékeken át nem volt irányítva vallásilag sem, mélyebb gyökereket egy egyház életében sem ver.

Lelki és szellemi életének az elhanyagolását egy egyház sem sinyli úgy meg, mint a lélek- és igazság szerint való istenitiszteletet hirdető, következképpen bizonyos intelligenciát kívánó kálvinista egyház.

A primitív ember oda vonzódik, ahol az érzelmeihez és képzeletéhez szólnak. Tehát otthonosabb a képek, szobrok, ceremóniák, cifra ruhák és tömjénfüst világában, mint a nagyon egyszerű s nagyon józan kálvinista templomban. Innen érthető, hogy ma még a katholicizmus sokkal nagyobb vonzó erővel bír felettük, mint mi.

Hiszem, hogy ez az állapot csak átmeneti s abból a kulturális és szociális fellendülésből, amelynek körvonalai napjainkban bentakoznak ki a tanyák életében, elsősorban kálvinista hitünknek lesz nagy előnye.

Az a kérdés azonban, szabad-e addig ölbetett kezekkel várni? Ha nézzük azt a mohó és eredményes terjeszkedést, amellyel a katholicizmus különösen a reverzálisokban, a szekták a kitérésben aratnak döntő sikereket, a felelet csak tagadó lehet.

Mi nem várhatunk tovább! Meg kell szervezni a tanyák népét, míg nem késő! Vagy megoldjuk e súlyos kérdést, vagy elveszítettük őket. Más megoldás nincs.

Nagy kár, hogy régi törvényünk a szórványok, így a tanyák életét nem illesztette bele egyházi szervezetünkbe. Kívánatosnak tartanám, ha új törvényünk megkövetelné, hogy minden tanya számára, esetleg a belső majorok részére is tanya-gondnokok választassanak a tevékenyebb presbiterékből, vagy egyháztagokból, kiknek előírt kötelességük volna minden január első 10 napján a cselédek összeírása, évenkénti többszöri meglátogatása, iratterjesztés, buzdítás stb. Úgy gondolom, hogy a lelkészi munkának eredményesebbé tételéhez nagyban hozzájárulna ez az intézkedés, melyet presbiteriumunk a folyó évre már életbe is léptetett.

Demeccser.

Kiss Lajos.

## Egyházkerületünk közgyűlésének állásfoglalása a missziói törvény- tervezet tárgyában.

452. szám.\*

Az Országos Zsinat a református egyház missziói munkájáról szóló törvénytervezetet 235. sz. határozatával véleményezés végett leküldvén az egyházkerületekhez, egyházmegyékhez és presbiteriumokhoz, az egyházmegyéktől beterjesztett véleményeket a következő előterjesztésben ismertetjük:

1. Az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye

\* Az előterjesztés és a határozat Fekete Gyula egyházker. jegyző, belmissziói előadó fogalmazása.

szükségesnek itéli, hogy a missziói munka egységes irányítása végett törvény alkottassék, hogy a munkára alkalmas munkások képeztessenek ki, hogy az egyház munkája és a szabad egyesületek munkái közös testvéri egységben találkozzanak, hogy a gyülekezeti bizottság támogassa a szolgálni kívánó egyháztagnak, hogy az egyháztagnak áldozatkészsége felébresztetvén, a munkát kellő anyagiakkal biztosítsák. A belmissziói szövetség megalakítását nem tartja szükségesnek. Az egyház maga a missziói szövetség. Az anyagi források előteremtésére eszményileg az önkéntes adományok a legjobb eszközök, de ez nem biztos alap, erre építeni nem lehet. Más forrást nevezzen meg a törvény. A népesebb egyházak szervezzenek belmissziói állásokat. Ez úton kell gondoskodni a tanyai és szórványbéli hívek lelki szükségéinek kielégítéséről is. Esetleg 6—7 gyülekezet tartson fenn egy vándor lelkészi állást.

2. *A beregi egyházmegye* szükségesnek tartja a törvénytervezetet. Az országos missziói szövetség szervezete törlendő. Missziói szabad egyesületek az egyházi hatóságok felügyelete alá tartozzanak. Missziói alap forrásai: adókönyv szerint kivetendő missziói adó, alapítványok, adományok. A kisebb gyülekezetek értelmi színvonalának megfelelő iratok terjesztessenek, népkönyvtárak állítsanak. A lelkészek belmissziói munkái és kötelességei világosan neveztesse meg. A lelkészek anyagi tekintetben egységes adózás által tehermentesíttessenek.

3. *A debreceni egyházmegye* a törvénytervezetet örömmel üdvözlö. Szükséges, hogy a missziói munkák egységesen irányíttassanak, hogy a hivatalos egyház és a szabad egyesületek munkáiban az egység biztosíttassék. A missziói szövetségre vonatkozó szakaszok világosabban és határozottabban állapítandók meg a hivatalos egyházi hatóságokhoz való viszonyt illetőleg. Az anyagi szükségletek előállítására vonatkozó tervezetek is revízió alá veendőek.

4. *A felsőszabolcsi egyházmegye* szerint a törvényben világosan kifejezendő a misszió lényege. A munka évi programját a konvent állapítsa meg. A missziói munka végrehajtó szerve a presbitérium s külön missziói szövetségre nincs szükség. Külön missziói alap nem kell. Szabályozandó a hivatalos munkások kötelessége.

5. *A hevesnagykunsági egyházmegye* a missziói munka törvényes szabályozását szükségesnek tartja. A 4. §-ban elérendő cél gyanánt a régi magyar kegyesség visszaállítása nevezendő meg. A missziói szövetségekre vonatkozó szakaszok kihagyandók.

6. *A szatmári egyházmegye* véleménye az, hogy az egész tervezet a napirendről leveendő, mert a missziói munkát törvénnyel elrendelni lehetetlen. Ami a tervezetben a lélek, azt be kell vinni az E. T. I. törvényeikkbe. Az országos missziói alap tervezete egy prófétai álom, amely az élettel nem számol; a közalapot kell úgy szervezni, hogy a missziói célokat is kellőleg segíteni tudja.

7. *A középszabolcsi egyházmegye* a belmissziót a külmisszióval együtt az egyház lényeges részé-

nek tartja, ezért törvény által szabályozandónak véleményezi, de kívánja, hogy a szabályozás egyházalkotmányunkat ne érintse; tehát a gyülekezetekben a missziói munka végrehajtó szerve csak a presbitérium lehet. Az irányítás minden vonalon az egyház fokozatos hatóságainak joga és kötelessége.

8. *A békésbányai egyházmegye* véleménye szerint a missziói törvénytervezetre szükség van azért is, hogy az evangéliumi szabad csapatok az egyház érdekeinek megfelelő mederbe szoríttassanak, de azt kívánatosnak tartja, hogy a missziói szövetség megalakítása fakultatív legyen, a megajánlott adomány ös-zege pedig önkéntes, tetszés szerinti összeg.

9. *A bihari egyházmegye* szerint missziói törvényre szükség van, a magyar református egyház felébredt missziói öntudatának a törvényekben kifejezésre kell jutni. A megindult, vagy indulóban levő munkákat törvényesen kell szabályozni. Eszményeket kell kitűzni. De az egyházközségekben a missziói szövetség léte-itését nem tartja szükségesnek; az egyházközségekben arra van szükség, hogy jelenlegi szervezetünket töltsük meg tartalommal, vagyis a presbitériumok munkakörébe illesztessék be a missziói munka. A presbitérium gondoskodjék a missziói munkát végző munkásokról. A presbiterek választásánál erre a feladatra tekintet legyen. Az egyházi missziói munkák és az egyesületi munkák között a testvéries együttműködés biztosíttassék.

*Összefoglalás:* A református egyház missziói munkájáról szóló törvénytervezetre, a nagykarolyi és a nagyszalontai egyházmegyék kivételével a többi kilenc egyházmegye részéről beküldött vélemények kifejezik az illető egyházmegyéknek a fontos tárgyat illetőleg elfoglalt álláspontjukat. A nyilatkozó kilenc egyházmegye közül csupán a szatmári egyházmegye kívánja a tervezetet napirendről is levenni, a többi nyolc egyházmegye egyértelműleg szükségesnek itéli a tervezetet, valamint azt is, hogy a missziói munkák törvény alkotása által irányíttassanak. A véleményekben eltérés a missziói szövetségeket és a misszióialap létesítésének a tervezetben kifejtett módját illetőleg nyilvánul meg. A debreceni egyházmegye nem itéli elvetendőnek a missziói szövetségeket sem, csak az erre vonatkozó szakaszoknak kívánja világosabb megszövegezését. A békésbányai pedig azt kívánja, hogy ennek szervezése fakultatív legyen. A többi a szövetségek szervezését mellőzni kívánja. Ugyanezek a presbitériumokat jelölik meg a munkák vezetőiképen. Az anyagi források biztosítása tekintetében mindenik egyházmegye változtatást kíván a tervezeten.

*Határozat:* Egyházkerületi közgyűlésünk a missziói bizottság javaslata és véleménye alapján a missziói munkáknak törvény által való szabályozását és rendezését szükségesnek tartja, mert törvény nélkül a már megindított munkák is igen könnyen megszűnnének, ellanyhulnának, ami az egész egyházi életre beláthatatlan veszedelmeket, visszaeséseket vonna maga után. Ha pedig a tör-

szükségesnek itéli, hogy a missziói munka egységes irányítása végett törvény alkottassék, hogy a munkára alkalmas munkások képeztesse ki, hogy az egyház munkája és a szabad egyesületek munkái közös testvéri egységben találkozzanak, hogy a gyülekezeti bizottság támogassa a szolgálni kívánó egyháztagnokat, hogy az egyháztagnak aldozat-készsége felébresztetvén, a munkát kellő anyagiakkal biztosítsák. A belmissziói szövetség megalakítását nem tartja szükségesnek. Az egyház maga a missziói szövetség. Az anyagi források előteremtésére eszményileg az önkéntes adományok a legjobb eszközök, de ez nem biztos alap, erre építeni nem lehet. Más forrást nevezzen meg a törvény. A népesebb egyházak szervezzenek belmissziói állásokat. Ez úton kell gondoskodni a tanyai és szórványbeli hívek lelki szükségének kielégítéséről is. Esetleg 6—7 gyülekezet tartson fenn egy vándor lelkészi állást.

2. *A beregi egyházmegye* szükségesnek tartja a törvénytervezetet. Az országos missziói szövetség szervezete törlendő. Missziói szabad egyesületek az egyházi hatóságok felügyelete alá tartozzanak. Missziói alap forrásai: adokules szerint kivetendő missziói adó, alapítványok, adományok. A kisebb gyülekezetek értelmi színvonalának megfelelő iratok terjesztessenek, népkönyvtárak állíttassanak. A lelkészek belmissziói munkái és kötelességei világosan neveztesse meg. A lelkészek anyagi tekintetben egységes adózás által tehermentesíttessenek.

3. *A debreceni egyházmegye* a törvénytervezetet örömmel üdvözli. Szükséges, hogy a missziói munkák egységesen irányíttassanak, hogy a hivatalos egyház és a szabad egyesületek munkáiban az egység biztosíttassék. A missziói szövetségre vonatkozó szakaszok világosabban és határozottabban állapítandók meg a hivatalos egyházi hatóságokhoz való viszonyt illetőleg. Az anyagi szükségletek előállítására vonatkozó tervezetek is revízió alá veendőek.

4. *A felsőszabolcsi egyházmegye* szerint a törvényben világosan kifejezendő a misszió lényege. A munka évi programját a konvent állapítsa meg. A missziói munka végrehajtó szerve a presbitérium s külön missziói szövetségre nincs szükség. Külön missziói alap nem kell. Szabályozandó a hivatalos munkások kötelessége.

5. *A hevesnagykunsági egyházmegye* a missziói munka törvényes szabályozását szükségesnek tartja. A 4. §-ban elérendő cél gyanánt a régi magyar kegyesség visszaállítása nevezendő meg. A missziói szövetségekre vonatkozó szakaszok kihagyandók.

6. *A szatmári egyházmegye* véleménye az, hogy az egész tervezet a napirendről leveendő, mert a missziói munkát törvénnyel elrendelni lehetetlen. Ami a tervezetben a lélek, azt be kell vinni az E. T. I. törvénycikbbe. Az országos missziói alap tervezete egy prófétai álom, amely az élettel nem számol; a közalapot kell úgy szervezni, hogy a missziói célokat is kellőleg segíteni tudja.

7. *A középszabolcsi egyházmegye* a belmissziót a külmisszióval együtt az egyház lényeges részé-

nek tartja, ezért törvény által szabályozandónak véleményezi, de kívánja, hogy a szabályozás egyházalkotmányunkat ne érintse; tehát a gyülekezetekben a missziói munka végrehajtó szerve csak a presbitérium lehet. Az irányítás minden vonalon az egyház fokozatos hatóságainak joga és kötelessége.

8. *A békésbányai egyházmegye* véleménye szerint a missziói törvénytervezetre szükség van azért is, hogy az evangéliumi szabad csapatok az egyház érdekeinek megfelelő mederbe szoríttassanak, de azt kívánatosnak tartja, hogy a missziói szövetség megalakítása fakultatív legyen, a megajánlott adomány összege pedig önkéntes, tetszés szerinti összeg.

9. *A bihari egyházmegye* szerint missziói törvényre szükség van, a magyar református egyház felébredt missziói öntudatának a törvényekben kifejezésre kell jutni. A megindult, vagy indulóban levő munkákat törvényesen kell szabályozni. Eszményeket kell kitűzni. De az egyházközségekben a missziói szövetség létesítését nem tartja szükségesnek; az egyházközségekben arra van szükség, hogy jelenlegi szervezetünket töltsük meg tartalommal, vagyis a presbitériumok munkakörébe illesztessék be a missziói munka. A presbitérium gondoskodjék a missziói munkát végző munkásokról. A presbiterek választásánál erre a feladatra tekintet legyen. Az egyházi missziói munkák és az egyesületi munkák között a testvéries együttműködés biztosíttassék.

**Összefoglalás:** A református egyház missziói munkájáról szóló törvénytervezetre, a nagykarolyi és a nagyszalontai egyházmegyék kivételével a többi kilenc egyházmegye részéről beküldött vélemények kifejezik az illető egyházmegyéknek a fontos tárgyat illetőleg elfoglalt álláspontjukat. A nyilatkozó kilenc egyházmegye közül csupán a szatmári egyházmegye kívánja a tervezetet napirendről is levenni, a többi nyolc egyházmegye egyértelműleg szükségesnek itéli a tervezetet, valamint azt is, hogy a missziói munkák törvény alkotása által irányíttassanak. A véleményekben eltérés a missziói szövetségeket és a misszióialap létesítésének a tervezetben kifejtett módját illetőleg nyilvánul meg. A debreceni egyházmegye nem itéli elvetendőnek a missziói szövetségeket sem, csak az erre vonatkozó szakaszoknak kívánja világosabb megszövegezését. A békésbányai pedig azt kívánja, hogy ennek szervezése fakultatív legyen. A többi a szövetségek szervezését mellőzni kívánja. Ugyanezek a presbitériumokat jelölik meg a munkák vezetőiképen. Az anyagi források biztosítása tekintetében mindenik egyházmegye változtatást kíván a tervezeten.

**Határozat:** Egyházkerületi közgyűlésünk a missziói bizottság javaslata és véleménye alapján a missziói munkáknak törvény által való szabályozását és rendezését szükségesnek tartja, mert törvény nélkül a már megindított munkák is igen könnyen megszűnének, ellanyhulnának, ami az egész egyházi életre beláthatatlan veszedelmeket, visszaeséseket vonna maga után. Ha pedig a tör-

vényes  
sége  
A mun  
lehető  
munká  
be töm  
vonatk  
másod  
Zsinat  
végzi  
is új m  
biztos  
annak  
K  
ajánlja  
tervez  
méltó  
ban a  
misszi  
E  
hért a  
ezen t  
szavaz  
szavaz

Ta

E  
volt.  
kézzel  
rende  
röl fa  
de vo  
elebe  
mozdí  
nei, e  
kásai,

M  
tottan  
is, mi  
valam  
farka

sógor  
nerne  
stimn

gyak,  
s mo  
Nem  
mele  
halac  
ban

medo  
nála  
sorba

vényes rendezést szükségesnek ítéljük, akkor szükségesnek kell itélnünk a munkák biztosítását is. A munkákat pedig másként biztosítani nem tartja lehetőnek közgyűlésünk, mint csak úgy, ha a munkás-lelkeket egy szervezetbe, vagy szövetségbe tömöríti. Ennek a kifejezése mellett az erre vonatkozó szakaszok átalakítása, új szövegezése másodrendű dolog lesz és bízunk benne, hogy a Zsinat ezt az új szövegezést teljes megnyugvásra végzi el. Az anyagi forrás biztosítása tekintetében is új módot tart közgyűlésünk megtalálándónak, ami biztosabbá teszi az alap létesítését és egyszerűbbé annak a beszédését, évi összegyűjtését.

Közgyűlésünk azon óhajlását is figyelmébe ajánlja Országos Zsinatunknak, hogy a missziói tervezetben az egyházi szociális kérdéseket is méltó figyelemben részesíteni méltóztassék s általában a szociális törvényalkotást méltóztassék a missziói törvény keretében megoldani.

Ezen határozati javaslattal szemben Létay Menyhért azon javaslatot terjeszti a közgyűléshez, hogy ezen tárgy a napirendről vétessék le. A közgyűlés szavazásra hivatván fel, a határozati javaslatot egy szavazat ellenében elfogadja.

Kmf.

Kiadta **Révész Imre,**  
egyházker. főjegyző.

## Tárca

### „Félek az elmerüléstől“...

Ezt írta minap egyik jóbarátom. Kitünő diák volt. Jó papi oklevele van. Pompás munkatérén kézzelfogható eredményeket ért el, mielőtt még rendes lelkipásztor lett volna. Most városias helyről falura került. Jól tudom, nem fog elmerülni, de volt egy önfeledt és tehetetlen órája, amikor elébe meredt a falu minden szörnyű kicsinyessége, mozdíthatatlansága, atavistikus, hajlíthatatlan bünei, erőtlenségünket és erőnköt is meghaladó szokásai, meztelen, vagy takart pogánysága stb., stb.

Meglátta, hogy *egyedül*, teljesen magarahagyottan áll. Ráébredt arra, hogy Jézus elküldte őt is, miut bárányt, a farkasok közé. Talán hallotta valamikor és eszébe jutott: együtt kell üvöltönni a farkasokkal, különben felfalják?

Talán gondolt arra, hogy ha komaságot és sógorságot nem vállal, ha nem ül be kártyapartnernek, hát ráhúzzák a vizes lepedőt, ellene stimmolják a falut?...

Talán voltak terveit, ambícióit, rég szőtt vágyak, álmok, amelyeket a parókhátra tartogatott s most látja, hogy egészen másképen van minden! Nem azok valósulnak meg, amiket ő régóta szíven melengedett és imádságaiban hordozott, hanem haladnak az akciók valami láthatatlan kerékvágásban és ő tehetetlenül csetlik-botlik ide s oda!...

Ne félj, kedves barátom, elmúlik ez a sötét, meddő- és rémlátás! Te csak *„örizd meg, ami nálad van“* és rád van bízva! Örizd meg első sorban a magad lelkét és annak látásait, álmait.

Örizd meg a magad hitének lángját. Mennek még ahhoz apró mécsesekkel!... A farkasok üvöltése is elmarad. Mások azt mondanák: *ápold az idegeidet. Ez kell falun!* Én azt mondom: *„Légy csendes szívvel és békével“*. Ha hited lesz, türelmed is lesz. időd is megvárni és meglátni azt, hogy nemesak te nem merülsz el, de még másokat is te emelsz fel! Te törödj nagy dolgokkal is, nemcsak a faludéval, de egyetemes, országos és világproblémákkal is. A Bibliád erre is megtanít és ezekben is eligazít.

Meg fogod éni, hogy a te terveid sinjén halad az ekklezsia, azaz hogy Krisztus nyomdokain együtt megy veled a nyájad!...

Szamoskér.

**Kósa Béla.**

## Közélet

### Az elmúlt esztendőről.

Végig nézem a Debreceni Protestáns Lap múlt évi tartalommutatóját és be kell látnom, hogy igazságtalanok vagyunk. Arról van panasz, hogy a sajtót egyáltalán nem támogatják s ezzel szemben azt kell látnom, hogy az egyes számonként könnyű mutató Debreceni Protestáns Lap mégis csak súlyos tartalmú, holott a munkatársak jószónál egyébre nem számíthatnak a munkájukért. Minden cikk, minden sor írás, ami beérkezik, egy-egy szép áldozat az önzetlenség oltárán az egyház javára.

Mert mégsem volna szép dolog, ha a majdnem félszázados múltú Debreceni Protestáns Lapnak elfogyna a lélekzete. Nagy szegénységi bizonyítvány volna egyetemes egyházunkra, de különösen a tiszántúli egyházkerületre nézve. Talán még Debrecennek sem volna dicsőség, amelynek talán mégsem kellene végleg megnyugodni abban, hogy a vezetőszerop immár elvitathatatlanul más kézben van s Debrecen csak ama más székhely irányítása után haladhat.

Igaz, hogy Debrecenben más két egyházi lap is jelen meg. Am ezek egyike, a Lelkészegyesület, speciális szempontjai miatt nem lehet az egyházkerület egészének lapja. A másik meg, a Vasárnap, egészen a debreceni gyülekezeté s így ismét más tekintetek szabnak számára irányt. Lám a tiszántúli egyházkerület ötödörösnyei csak, mint a miénk s mikor az ugyanazon egyházkerülethez tartozó neves lelkésztől szerkesztett egyházi lap felvette az egyházi lapok egyesülésének gondolatát, a maga régi lapja érdekében erőteljesen állást foglalt az egyesítés ellen.

Mi nem voltunk az egyesítésnek ellenesei, sőt helyeseltük azt. Am az ügyek mai állásában mégis a külön fennmaradás mellett kell állást foglalnunk és különösen nem tartjuk megengedhetőnek, hogy a *negyvenkilencedik évét* élő Debreceni Protestáns Lap kezdje a fegyverletételt. Ezért buzgólkodunk áldozatok árán is a fenntartásán.

De ezért vagyunk hálásak a hű munkatársaknak is, akik értékes cikkeikkel gazdagították lapunkat. A szénior-csapat már fogyatkozóban van; ám

Andrássy Kálmánnak egy szava is többet ér, mint sok másnak öles hosszú írása: *F. Varga* Lajos ha mást nem, legalább a megnyitó beszédeit adja; *Török* Imre meg nem mindig ér ugyan rá egészen végig írni a megkezdett elmélkedést, de amennyit ad, az ragyog a szellemtől. A közbülső korhatárokból *Maklár*y Károly, *Baráth* Imre, *Melkó* István régi és nagyrabecsült jó ismerőseink, akiknek sok élvezetes perccet köszönünk. Talán *Hajdu* Gyula is ebbe a csoportba számítja magát, de mi inkább a juniorok széniorának szánjuk. Ámbár ki tudja, hogy ebben a mostani koravén világban nem vesznek-e sértésnek a mi nagy buzgóságú jeles munkatársaink, ha ifjaknak merjük őket nevezni. Hiszen nem is érdemre, csak korra fiatalok: *Kelemen* Gyula, *Porzsolt* Ferenc, *Kiss* Lajos, *Páncél* Jenő, egyik erősebb legény, mint a másik, de azért — ne vegyék sértésnek — nekünk mégis csak a legkedvesebb kettő: *Kósa* Béla, meg *Illyés* Endre. Ezeket már nem is az állandó munkatársak, hanem a szerkesztőség csoportjához számítjuk, olyan hűség-gel, buzgón gondolnak lapunkra és cselekesznek érte.

Nagvobb baj, hogy a tudósítóink nem elég fürgék. *Tóth* Sándor, *G. Szabó* Mihály, *Palágyi* István, *Förös* Lajos, *Palmann* Péter a legbuzgóbbak e téren. De különös, mennél közelebb esnek hozzánk geográfiailag, annál kevésbé igyekeznek atyánkfiai a munkánk végzésében. A közvetlenül Debrecen mentén elterülő egyházmegyékből még közgyűlési tudósítást sem szoktunk kapni s Debrecen is távolabb esik tőlünk, mint Amerika. Amerikából ugyanis van néhány nagyon értékes munkatársunk: *Harsányi* Sándor, *Papp* Géza, *Tukacs* György, a debreceniektől azonban — pedig itt az egyetem, a sok más tanári kar, a lelkipásztorok és hitoktatók erős és tekintélyes testülete — alig kaptunk valamit az elmúlt esztendőben.

Azért Debrecenre sem panaszkodhatunk. Püspök urunk néhány nagyszúlyú írását volt alkalomunk közölhetni s hogy a lelkipásztorok közül *Révész* Imre mekkora munkát végzett a lapért, azt csak azért nem mondhatjuk el, mert ő egyik szerkesztője a lapnak s ha kellő méltánylással írnanék róla, a cikk megjelenése ellen tiltakoznék. A segédlelkészek közül meg *Magyar* Bertalan buzgó hívünk végez eléggé meg nem köszönhető, mert névtelen, hősi munkát.

Jó volna, ha azok, akik szellemiekben nem segítenek, legalább a fizetésben járnának elől. Talán nem lesz érdektelen megemlíteni, hogy 1928 december 31-én összesen tíz olyan előfizetőnk volt, aki már 1929-re is fizetett valamit, aki tehát igazán előfizető; míg olyan, akinek 1929-i számláját előző évről áthozott tartozással kellett kezdeni, *száznegyvenegy*.

## Irodalom

**Szele Miklós: Apologétika.** (A középiskolák VIII. osztálya számára.)

Alapos és mély tanulmányokra valló munka, mely szakmunkának is elsőrendű s messzire kiemel-

kedik a középiskolai átlagtankönyvek sorából. Az arra illetékesek fogják majd theol. szempontból megbírálni. Ez alkalommal csak természettudományi szempontból kívánunk hozzászólni.

Régóta érezzük annak szükségét, hogy a középiskolák növendékei is részesüljenek ismeret-elméleti oktatásban, mert ez vezet a legbiztosabban a vallásos hit és a természettudományok közötti határátlépések megszüntetéséhez. A szerző ennek a követelménynek minden tekintetben eleget tett. Nagyon szépen világítja meg a természeti törvény fogalmát (60. l.) ahol rámutat arra, hogy e törvények nem egyebek, mint azok az állandó kapcsolódási formák, amelyeket a mi szellemünk a természeti folyamatokban megfigyel, de amelyek újabb és pontosabb megfigyelés által mindig korlátozhatók és módosíthatók. Igen sikerült a feltevések természettudományi jelentőségének jellemzése (121. l.)

Különösen kiemelendők a 120. lapon olvasható megállapítások, melyek az Írás tekintélyének helytelen értelmezése folytán előálló határátlépésekre vonatkoznak. A biblia nem tankönyve sem a csillagászatnak, sem a földtannak, sem a profán történettudománynak. A teremtés történet természettudományi része e'avult, de a vallásos értéke örök. Mint az író mondja (56. l.): „A mai tudomány világképe egészen más, sokkal nagyszerűbb, csodálatosabb és titokteljesebb, mint az antik világkép. De az Isten mindenható, szuverén világteremtéséről szóló hitünk ugyanaz ma is, mint a teremtéstörténet írójának korában. *A világkép változott: a világnézet (theizmus) ugyanaz maradt...* A tudományos világkép a vallás szempontjából merőben közömbös, a vallást csak a világnézet érdekli“. Nagyon helyes, hogy rámutat a betűhletés (inspiratio litteralis) téves voltára. Ugyanis ez a felfogás okozta azt, hogy egyes korok és irányzatok a bibliában olvasható téves, vagy elavult csillagászati, földtani vagy történelmi adatok számára is a valódi hitigazságokat megillető hitelt követelték (Galiei és Geelkerken esete) s ezzel többet ártottak az egyháznak, mint a kívülről jövő összes támadások.

Nem kevésbé fontos a munkának az a része, mely a természettudományi oldalról történő határátlépésekről és az anyagelvűségről (materializmusról) szól. A materializmus elleni küzdelem annyira életbevágó fontosságú, hogy az ezzel foglalkozó részt a megtanulandó dolgok közé kellene felvenni. (A szerző csak olvasmánynak szánta.) A materializmus hirdetői közé véletlenül bekerült Voltaire neve is. (129. l.) Voltaire a pápai egyházzal szemben tanúsított ellenszenvét kétségtelenül kiterjesztette az egész kereszténységre, ateista (s így materialista) azonban nem volt. (Ismeretes az a mondása: „Si Dieu n'existait pas, il faudrait l'inventer.“ Ha Isten nem volna, ki kellene találni.)

Az 55. lapon szól a fizika egyik legfontosabb törvényéről, az entropia-törvényről. Itt azonban e'maradhatott volna a zárójelbe tett magyarázat, mely nem az fejezi ki, amit akarna. A továbbiakban úgyszólván megmagyarázza a lényegét. Kár, hogy Haerckel monizmusának bírálatánál nem említi meg azt is, hogy Haeckel a „Világproblémák“-ban az

entrópia

egésze

M

tenünk

termés

ban k

edelm

tudom

volna

ból v

lényeg

Bartó

nok é

hogy

bajjal

de fő

műve

azt a

nek

nokn

isteni

lelki

amel

kel,

kal é

dalm

szak

hasz

kelle

ben

most

**telő**

nyor

mys

értel

erkő

egés

törté

tünk

szóc

a k

rem

gon

köz

Jen

ben

ver

legf

hog

..de

log

A

lye

mé

kij

hat

jár

23.

entrópia-törvényt, mint bölcsészetre alkalmatlant, egészen önkényesen elveti.

Még a Sátánról szóló fejezetet kell felemlítenünk (82. l.), amely tulajdonképen már nem természettudományi vonatkozású, annyiban azonban kapcsolatos vele, hogy könnyen babonás hiedelmekre szolgáltathat okot, ami ellen természettudományi szempontból is küzdeni kell. Jó lett volna kiemelni, hogy e szó régmúlt idők szótárából van véve, amely idők felfogása a mienktől lényegesen különbözött. — Ezt az antik néphitét Bartók György a közetkezőképen jellemzi: „Démonok és szellemek népesítik be a Földnek kerekét, hogy jóval ajándékozzák meg a hívő embert, vagy bajjal, nyomorúsággal sujtsák. Minden betegség, de főleg a lelki betegségek, rossz démonoknak a műve, akik megszállva az emberi lelket és testet, azt a maguk hatalma alá kényszerítik. Ezért beszélnek az evangéliumok gonosz lelkeknek és démonoknak kiűzéséről, valahányszor Jézus a maga isteni lelkének szuggesztív erejével gyógyít meg lelki bajokban szenvedő betegeket... A természet, amely titkosan működő, megszemélyesített erővel, az ember felett hatalmat gyakorló démonokkal és szellemekkel van tele, a csodáknak birodalma.“ (A mi vallásunk 132. l.)<sup>1</sup>

Azonban, ettől eltekintve is, a legkiválóbb szakmunkák egyike ez a könyv, mely egyetemi használatra is alkalmas volna. Legalább két évig kellene a középiskolában tanítani, mert az apróbetűben közölt anyag is érdemes a megtanulásra, mely most csak elolvasásra van szánva.

Nyáry Béla.

**Pannonhalmi H. F.: A bolygó zsidó engesztelő napja. Mysterium.** Kisvárdá, Berger és társa nyomása. A valószínűen álnevet használó szerző mysteriumnak nevezi munkáját, bár a szó szoros értelmében nem az, ha azzal, hogy végkifejlése erkölcsi megtisztulás s még inkább azzal, hogy egészben rejtelmes, közel áll is hozzá. A rejtelmes történet azonban nem drámai úton pereg le előttünk, hanem ebeszélés, lírával, vagy inkább rap-szódiákkal átszőve.

A bolygó zsidó mondája gyakran ihlette már a költők legjavát; nálunk is Arany János egyik remek költeményének adott alapot. A sokféle elgondolás között különösen érdekes a múlt század közepén nagyon divatos francia regényíróé, a Sue Jenőé, aki 1844-ben — magyar fordításban 1870-ben — megjelent regényében a bolygó zsidó Ahasverus mellé párnak odaveszi a bolygó zsidónót,

<sup>1</sup> Erre a pontra vonatkozólag, a bíráló iránti legteljesebb tisztelettel, megjegyzi a könyv írója, hogy Jézus gyógyításairól s ezekkel kapcsolatban a „démonok“ babonás képzetéről szól — bár röviden — a 63. és 68. lapokon; azonban a „Sátán“ teológiai jelentősége más, mint ezeké a „démonoké.“ A démonok gonosz természeti hatalmak megszemélyesítései voltak elsősorban; de a Sátán nem természeti, hanem szellemi hatalom, mégpedig az egész kijelentés szerinti személyes létezésével bíró szellemi hatalom. A Sátán személyes létezésének problémájára nézve különösen figyelembe ajánlja az író a 23. §. végén kis betűvel Ravasz Lászlótól idézettek.

Heródiást; amaz elnyomott munkásosztály, emez az elnyomott női nem képviselője. A regénynek nem ők a hősei, de alkalmat adnak a költőnek fantasztikus leírásokra és filozofáló fejtegetésekre. A romantikusok e divatból kiment nagyságának elfelejtett regényéből indul ki a szerző s a bolygó párt ismerősebb vidékre is elhozza: református pappá tesz Ahasvért Magyarországon s szenvedtet vele mindazt a szomorúságot, amit Rákosi Viktor és Baksay Sándor, sőt Móríc Zsigmond és Szabó Dezső szenvedtet a maga református paphősével; azonfelül házastársnak adja hozzá Heródiást, aki aztán merhetetlen uralomvágyával igazán pokollá teszi az életét. De majd csapasoktól összetörve megbékélnek s együtt keresik az Istenben a nyugalmat. Bejárnak mindenféle templomot, majd a hajón térítgetik Krisztushoz az embereket, ám vihar jön, hajótörés és őket is elsodorja az ár. Más-más helyen kerülnek szárazra. Heródiás a lefejezetten kiabázolt Keresztelő János szobra előtt vezekel. Ahasverus meg Jeruzsálemben rogy le arra a padra, amelytől akkor elűzte az Urat. A mélyen érzett bűnbánat súlya alatt megtörve s immár megvénülve, a meghalhatást remélve, találkoznak egy buddhista kolostorban. Ahasvér elmondja látomásait a pokolról, purgatóriumról és a paradicsomról, az Istennel való viaskodásáról, melynek során megértette, hogy a Tórárt nem kell elzárni más emberek elől és a kereszt a győzelem jele, felbredvén pedig két talizmánt talál a szíve fölött, mindegyiket keresztjelek ékesítik s az egyiket Kyrrie eleison, a másikon Gloria in excelsis Deo a felírás. A jom-kippurt bezáró ima, a neilla is ebben a szellemben van megírva. Nem is ima, hanem a bolygók szenvedéstől szabadulásának, boldog halálának leírása. Amikor a halódó azt látja, hogy:

A föld kerekége minden pontjának, a történelem minden idejének, az emberiség minden valóságfelekezetének szentélyei, pagodái, mecsetjei, dómjai, katedrálisai, bazilikái összeölelkezve belésorakoznak ebbe a mindeniket befogni bíró nagy templomba, mindezek fenséges szépségeit meghatványozó nagyságban, szépséges fenségében, isteni művészet gyönyörűségében... Gloria in excelsis Deo. Soli Deo gloria.

Közben nagyon sok ima, elmélkedés és rengeteg idézet, a szerző szokatlanul széleskörű olvasottságának bizonyosságai. Ahasverus, mint az örök emberi küzdelem jelképezője, a költészetben nemcsak Ahasvér, hanem minden küzdő és bűnös ember. Hamerling is így fogja fel, azért adhatja szájába e szavakat:

Velem indul meg a világtörténet,  
Legelső lapját vérről én írom,  
Én hoztam a halált, én a világba,  
Kaput neki öcsém szívén nyitottam.

A Byron Kain-ja, a Goethe Faust-ja és a Madách Ádám-ja bizonyos mértékig mind Ahasvér és így nem csoda, ha e halhatatlanoktól sokat idéz a szerző. Szintúgy önként adódnak a Petőfi Apostolából vett bő idézetek is. Ámbar ezekből az idézetekből kevesebb talán több lett volna az

alkotás művészi volta szempontjából. Van aztán sok más idézet is, más költőktől, tudósoktól, szent könyvekből és különösen a bibliából. Egyáltalán úgy kell lenni, hogy a szerző jó néhány esztendőit elt már meg tanulásban és olvasásban. Mivel nyilván nem zsidó s mégis a héberben alaposan jár-tas, valószínűen protestáns és egyes mondataiból, meg a Soli Deo gloria jelmondatból következtetve, református pap. Ismereteinek gazdagsága ez esetben büszkeségünk lehet. A fantáziája is színes, bár egyoldalú. Mert boldogságot csak az Istennel való egyesülésben keres, az emberekkel való viszonynak pedig még enyhítésére sincs képzelete. Pedig Isten a boldogságot is adja emberek keze által.

Kár, hogy stílusa nem egyenletes. Néhol a legmagasabb régiókban száll s valóban magával ragad, míg néhol lapos, sőt itt-ott, bár ritkán, csaknem útszéli. Több simítás e tekintetben kívánatos lett volna, hisz a könyv legnagyobb része arról tesz bizonyosságot, hogy a szerző nemcsak elgondolni, hanem szépen elmondani is tud valamit. A stílusban találhatóknál súlyosabb fogyatkozások vannak a nyomdai munkában. A szerző igyekezett ugyan a sajtóhibákat összegyűjteni s elég dús kollekcziót helyezett a könyv végére, de sok így is kikerülte a figyelmét. És bizony sok olyan, ami egyenest bosszantja az ember szemét: az ilyen helyesírás- mint lesúlyt, megfolyt, a latin szavak magánhangzóinak ékezettel ellátása, mint glória, sőt ubiqüé, a betűk felületes összekeverése, mint Menesh. Ez a nyomás nem szolgál dicsőségére a Bergeréknek.

Az érdekes könyvet szívesen ajánljuk az olvasni szeretőknek. **K. B.**

## Külföld

**Svájcban** népszavazással állították vissza az 1920-ban szintén népszavazással eltávolított szerencsejátékházakat. Ezt a lehangelő plebiscitumot igen izgalmas és tanulságos hírlapi és társadalmi harc előzte meg, amelyben a játékházak védelmezői a Svájcera nézve annyira fontos idegenforgalom érdekeit tolták előtérbe, az ellenpárt viszont súlyos erkölcsi és szociális szempontokat hangoztatott. A szomorú eredményben mégis vannak öröndetes mozzanatok: először az, hogy a játékházak pártolóinak a nagy, ügyes és anyagilag is jól alátámasztott propagandája mindössze 21.000 szavazattöbbséggel győzött (a szavazók összes száma 560.000 volt), amíg 1920-ban 503,300 szavazó közül 40.000-res többség szavazott a játékházak ellen. Öröndetes továbbá, hogy a református francia Svájca, a Kálvin és a Viret szelleméhez híven, általában ellene volt a javaslatnak (Genf kantonban nagyon kis többséggel ment, keresztül, Vaud kanton — Lausanne! — nagy többséggel elvetette!), amelyet a Gazette de Lausanne szerint a német katolikus kantonok s azokban is a konzervatív katolikus párt állásfoglalása vitt diadalra! Öröndetes végül, hogy a református lelkészi, álta-

labán egyházi körök igen erőteljes és bátor akciót fejtettek ki a javaslat ellen, valamint az ezektől befolyásolt két nagy, protestáns szellemű napilap: a Journal de Genève és a Gazette de Lausanne is. Egész Svájc-szerte mindössze egy, azaz 1 református lelkész akadt, aki a játékházak visszaállításának védelmére mert kelni, arra hivatkozva, hogy az ő gyülekezete igen szép adományokhoz jut — természetesen istenes célra — a játékházak révén! Ennek aztán emlékezetébe idézte a megbotránkozott protestáns közvélemény, hogy a „pecunia non olet“ mondás nem Pál apostoltól, hanem Vespasianus császártól származik. (Ezt némely „egyházi“ v. „kálvinista“ és „protestáns“ bárendezőknek sem ártana alkalmilag eszükbejuttatni). Egyébként az elfogadott törvényjavaslat, amely az ilyen írásműveknél szokatlan együgyű képmutatással van megszerkesztve és megfogalmazva, utolsó bekezdésében kimondja, hogy a játékokból befolyó bruttó-bevétel 1/4-ed részével a svájci államszövetség rendelkezik, amely azt természeti csapásoktól sújtottak fölségelésére, meg közhasznú munkálatokra tartozik fordítani. Dehát ki fogja majd fölségelni a játékházak erkölcsi csapásának és szociális méte-lyének az áldozatait? *ri.*

## Halottaink

**Molnár József**, a miskolci református reál-gimnázium nyugalmazott tanára a napokban csendesen elhunyt.

**Szűts Aladár**, örvendi földbirtokos, a Ferenc József-rend lovagja, a Bihari egyházmegye tanácsbírája, 1928 december hó 29-én visszaadta lelkét Teremtőjének.

Áldott legyen emlékezetük.

## Különfélék

### Egyházkerületi választások a Dunamelléken.

A dunamelléki egyházkerületben lelkészi főjegyzővé dr. Kovács J. István theol. akad. tanárt választották, ki a maga nagy adminisztratív képességével s külföldi széleskörű összeköttetésekkel nagyon sok hasznos szolgálatot tud tenni úgy az egyházkerületnek, mint általában magyar református egyházunknak. Új tanácsbírák lettek pedig lelkészi részről: Czeglédy Sándor, Sáfár Béla váci és Kuliffay László abai lelkészek; világi részről Juhász Andor, a királyi Kuria elnöke, Szeless László nyug. közigazgatási bíró, felsőházi tag és Kolosváry Bálint budapesti egyetemi tanár. Mindeme megválasztottak méltó büszkeségei egyházunknak s nagy erőgyarodást jelentenek egyházi életünkben.

**Rothermere lord adománya.** A magyar nemzet nagy barátja ötvenezer pengőt adományozott dr. Baltazár Dezső püspök útján az özvegy pap-nék üdülőházára.

**Az ötödik egyetemért.** A kimondott vagy leírt szó is olyan, mint az eldobott kő: ki tudja, hol áll meg, kit, hogyan talál meg. Klebelsberg gróf leírta a maga gondolatát a pécsi egyetem soproni theologiai fakultásának külön választásáról és arról, hogy e theologiai fakultáshoz — gombhoz kabátot — meg lehetne alkotni az ötödik egyetemet. Három hét is alig telt el azóta és amint olvassuk, már meg is indult a háború az ötödik egyetemért: Miskolc ugyanis, amely város menedéket adott az eperjesi ág. hitv. evang. jogakadémiának, most a jogakadémia jussán jelentkezik az egyetemért. Hát igaz is, ez a jogakadémia theologiaiával volt kapcsolatban, ha nem is Miskolcon, hanem Eperjesen. De viszont meg Sopronban megszákítás nélküli a theologiai fakultás élete. És hát a fidelissima civitas [ugyis olyan sokat szenvedett a legutolsó időkben, hogy régi főiskolájának elvesztése nagyon nagy méltatlanság volna. Node azt hisszük, egyelőre nem kell sokat törnünk a fejünket azon, hogy Sopronban legyen-e az ötödik egyetem, vagy Miskolcon. Inkább azon, hogy a meglevő egyetemek maradjanak igazán egyetemek és ne alakíttassanak felekezeti főiskolákká.

**A Kollégiumi Diákszövetség** január 2-án tartotta meg első összejövetelét. Az összejövetelen számosan jelentek meg az alma mater régi tanítványai közül, a társadalom minden rétegeből, élükön a szövetség elnökével, dr. Magoss György, ny. polgármesterrel, aki megnyitotta az összejövetelt és barátságos eszmecsereket. Először dr. Nagy János ügyvéd, az összejövetelek rendezője, szövetségi titkár szólalt fel s annak megemlékezésével, hogy a kollégiumi internátus régi coetusai közül legnevezetesebb volt a Pannónia coetus, indítványozta, hogy a régi diák tradíciókhoz híven, az összejöveteleket Pannónia coetus névvel foglalják és tartsák össze. S. Szabó József igazgató, a szövetség ügyvezető elnöke megemlékezvén a régi időkben a kollégiumi diákok között forgott kéziratok, titkos iratokról, amelyekben a történeti föl nem jegyzett nemzeti és kollégiumi események voltak följegyezve, amilyen volt egyebek között a Kollégiumban 1783. évben a helytartósági rendelettel kutatott „Szent István költött levele“, továbbá a Jókai „És mégis mozog a föld“ című regényében leírt Csittvári krónika, indítványozta, hogy azokat a följegyzéseket, anekdotákat, amelyek a szövetség tagjai részint saját, részint mások élményei után, tanárokról, kortársakról, diákéleti eseményekről, diáknótákból összeszednek és az összejöveteleken előadnak, Csittvári krónika közös néven gyűjtse egybe és tartsa fenn az utókor számára a szövetség. Csobán Endre főlevéltárnok, a szövetség főtíkára, nagyon szellemes, sikerült újévi versekkel szórakoztatta a szövetség tagjait. Nagy Samu ügyvéd a szegény tanulók segítésére s ezzel kapcsolatban a régi alapítványokat pótló újabb alapítványok tételére hívta fel a figyelmet. S. Szabó József felemlítette, hogy a Kollégium hősi halottainak emlékével való megörökítésére a református gimnázium előtti kis kert nagyon alkalmas lenne. A legközelebbi összejövetel

február hó első szerdáján, február hó 6-án lesz. A tagok gyűjtése is még mindig folyamatban van. Az eddigi tagok névsorát a szövetség legközelebbi kinyomatja és minden egyes tag számára megküldi. Az alapító tagok száma is növekedik. Legújabbán dr. Magoss György elnök 200 pengővel, dr. Balogh Béla törvényszéki tanácselnök 100 pengővel lépett az alapító tagok sorába.

**A Kálvinista Szemle** szerkesztőségébe újévtől kezdve dr. Kovács J. István theol. tanár és Varga Sándor esperes főmunkatársakul léptek be.

**Az Esztergomi Református Nőegylet** az elemiiskolai növendékek részére szépen sikerült karácsonyfa-ünnepélyt rendezett.

**Dr. Vasady Béla** sárospataki theologiai tanár Berlinbe utazott és ott valláslelektani tanulmányokat folytat.

**A mezőtúri református gimnázium tanárika** január hó 6-án az intézet tornacsarnokában tudományos estélyt rendezett. „A világnézetről“ Borsos Károly igazgató, Karinty Frigyesről pedig dr. Boross István tanár tartottak előadást.

**Lelkészválasztás.** A balogiványi-szakói egyház Molnár Gyula budapesti hitoktató-lelkészt, a középbozádi gyülekezet: ifj. Csuzy Sándort választotta meg pásztorául.

**A Bethlen Gábor Irod. és Nyomdai r.t.** (Budapest IX. Kálvin-tér 8.) igen használható fali naptárt adott ki, amelyen az egyházi adminisztráció határidejei jelezve vannak.

**A „Magyar Ifjúság“** januári száma változatos tartalommal jelent meg.

**A ceglédi református egyház presbiteriuma** Darab Lajost, a szeghalmi református egyház orgonista-kántorát választotta meg az egyházközség kántorául.

**A sárospataki főiskola** világi gondnokává farkasfalvi Farkas Géza kir. kamarás, abaúji egyházmegyei gondnok, országgyűlési képviselő választott meg.

**Az Ispotály-templomban** vallásos-ünnepély volt január hó 6-ikán, Bibliát olvasott, imádkozott és és predikált Nagy István belmissziói lelkész. Szele Paula tanítónő orgonakisérére mellett énekelt Törös Károly református tanító. Szavalt Elek Marta diakonissza növendék. Záró imádságot mondott Molnár Ferenc lelkész.

**A Szülők iskolájában** jan. hó 8-án dr. Gulyás István ipariskolai igazgató „Az iparos ifjúság nevelése“ címmel tartott értékes előadást.

**A Piac uccal egyházrész** első vallásos-délutánját január hó 8-án tartotta a Kistemplomban. Szele György lelkész imádsága utá Bagdy Dániel vt. lelkész tartott bibliamagyarazatot. Hegedűszólót adott elő Kardos Lajos segédlelkész, Szele Paula tanítónő orgonakisérére mellett. Záróimádságot mondott Siposs Imre vt. lelkész, a központi lelkészi hivatal vezetője.

**A Debreceni Kálvinisták Templomegyesületének vallásos szakosportja** január hó 4-én összejövetelt tartott igen szép siker mellett a Kollégium dísztermében, előadó volt Ferenczy Gyula nyug. egyetemi tanár.

**A debreceni Mester uccal egyházzész** január hó 4-én tartotta egyházzszési tanácsosait választó közgyűlését Uray Sándor lelkész elnökle alatt, aki vázolta azt a nagyszabású programot, melyet az egyházzsz munkája terén megvalósítani óhajt s maga is a szociális segélyezésekre 50 pengőt adományozott. Ez alkalommal megválasztották az egyházzszési tanácsot és hölgybizottság tagjait.

**A szilgentszentmiklósi presbiterium** Bóna Sándor rinyakovácsi kántortanítót választotta meg II. sz. tanítói állására.

**A Kossuth uccal egyházzsz bibliaköre** jól sikerült, összejövetelt rendezett január hó 9-én a Dóczy-intézetben. Ez alkalommal imádkozott Magyar Bertalan Árpád-téri segédlelkész, bibliát magyarázott Madar Zoltán segédlelkész.

**A cseh megszállás** következtében létrejött losonci theologia intézőbizottsága a zsidó nyelv előadására meghívta Módis László debreceni segédlelkészt, aki működését január hó elején meg is kezdte.

**A demecseri gyülekezeiben** december 17—24-ig esti adventi istentiszteletek tartattak nagy érdeklődés mellett. Kiss Lajos lelkész hét beszédben tárgyalta a keresztyén élet főbb mozzanatait a következő tételek szerint: Az ember, Isten akarat. A kísértő. A tékozló fiú. Hazafelé. Otthon. A király. A régi énekkari tagok egy-egy szép éneket adtak elő Asztalos Péter tanító orgonakísérete mellett.

**Egyházi élet Fegyverneken.** Csak 1927-ben lett anyaegyház s egy év alatt megépült gyönyörű temploma, szép paplakása és 3 harangja van. A templom és harangszentelés január hó 20-án lesz. Az egyház a külső épülés mellett belsőleg is erősödik. Karácsonykor a szegényeket felruházták, megajándékozták s az egyháznak állandó bibliaköre is működik.

**A Katholikus Szövetség** a szabolcsi falvakban is szervezkedik. Várják a Kálvin Szövetséget is!

### Szerkesztői üzenetek.

**K. L. Demecser.** Meleg üdvözléttel köszönöm a küldeményt. Kár a tollat olyan sokáig pihentetni.

**P. V. Kisléta(?)** Az egyházkerületi gyűlés idején tartott megbeszélés alkalmával Tóth Istvánt és Boér Eleket jelölték az egyházkerületi tanácsbírói tisztségre: viszont a debreceni presbiterium Tóth Istvánra és Juhász Nagy Sándorra adta a szavazatát. Az előző számunkban közölt híradásban Tóth Istvánnak a személyével azért nem foglalkoztunk bővebben, mert ő mind a két kombinációban benne van s ezért arról a két jelölről tartottuk szükségesnek bővebben szólni, akik között megfognak oszlan a szavazatok. Ez nem azt jelenti, mintha mi Tóth Istvánt a maga jelessége és egyházunk érdekében tett komoly szolgálatai szerint kellően nem méltányolnók. Sőt igenis nagy tisztelői vagyunk. De úgylátszik, hogy az ő megválasztása ellen nincs is észrevétele senkinek sem. Még csak annyit, hogy Boér Elek nem a maga elhatározásából, sem nem politikai okokból van kinn Amerikában, hanem nagyon fontos állami megbizással.

magyar véreink védelmét teljesítő munkát végezve. Misszióját ezen év tavaszán befejezi s akkor hazajön és elfoglalja székét a közigazgatási bíróságnál, hol még bizonyára szép jövő vár rá.

**G. O. Gödöllő.** Soltész Elemér egészségéről kedvező híreket hallottunk legutóbb Kovács J. Istvántól, aki meglátogatta Leysinben. Áprilusra már hazavárjuk. A másik nem lehet, mert magam is göthös vagyok: pár nap óta szobában ülök.

### A kiadó üzenetei.

**Az előfizető egyházzközsegeknek** szíves figyelmébe ajánljuk, hogy az egyházkerülettel kötött megállapodásunk szerint a lapot minden egyes lelkész úr számára küldenünk kell és ehhez közzest mindenünnen annyi példányért kérjük az előfizetési díjat beküldeni, ahány rendes lelkészi állás van az egyházzközsegekben. Erre azért is méltóztassék ügyelni, mert a kevesebb példányért fizetés a leszámolásnál aztán zavart okoz.

Az előfizetési kedvezményeket olyan értelemben van módunk fenntartani, hogy azok, akik eddig kedvezményes áron kapták a lapot, ezentúl is az eddigi árért kapják, ha az előfizetési pénzt egész évre előre, legkésőbbben január 20-ig beküldik. A jövőt illetően pedig: nyugdíjas és segédlelkészeknek, tanítóknak és hitoktatóknak *kifejezett kívánságra* egész évre öt pengőért megküldjük a lapot, ha az *egészévi* összeget január 20-ig beküldik. Lelkészek özvegyeitől csupán költségmentésül kérünk négy pengőt. Az előfizetési díjnak nem pontos beküldése esetén a késedelmesek terhére a rendes előfizetési díjat számoljuk.

**A hátralékok** befizetését kénytelenek vagyunk szorgalmazni, mert különben nem felelhetünk meg kötelezettségeinknek. Mindenüve, ahol az 1928. év végéig nincs rendezve a tartozás, külön levélben is küldtünk csekklapot. Kérjük a pénzt azzal beküldeni. A január 15-ig be nem folyó hátralékokat *postai megbízással* szedjük be.

**Minden pénzt** csakis a 43.916 számú postatakarékpénztári számlára kérünk küldeni, befizetési lappal. *Az utalványon küldést kérjük mellőzni*, mert költségesebb is, nekünk pedig kétszeres munka.

**Tanítói állásokra szóló hirdetéseket** kérjük úgy összeállítani, hogy az egész szöveg egy sorjában közölhető legyen (*mint a különfélek*, vagy külföld rovatunk). *Ebben az esetben* a hirdetés ára szavanként hat fillér.

### Hirdetési díjak kimutatása.

az 1928. év utolsó negyedéről.

**39. szám.** Tiszaderzs tanítói állás 10 P; Gulács tanítói állás 8 P 40 fillér; Berettyóújfalu tanítónői állás 5 P 70 fillér; Büdszentmihály tanítói állás 2 P 90 fillér; Derecske tanítói állás 3 P 36 fillér;

**40. szám.** Földes tanítói állás 13 P; Győrtelek orgonista kántori állás 10 P 80 fillér; Kisújszállás tanítónői állás 6 P 40 fillér; Petneháza kántortanítói állás 5 P 40 fillér.

41. szám. Bessenyöd kántortanítói állás 7 P 90 fillér.

42. szám. Nagydobos kántori állás 1 P 80 fillér.

43. szám. Nyirbátor lelkészi állás 11 P 30 fillér; Kisléta kántortanítói állás 8 P 70 fillér; Debreceni tanítónőképző 9 P 10 fillér; Szeged tanítói állás 7 P 76 fillér.

45. szám. Márokpapi kántortanítói állás 1 P 70 fillér; Hódmezővásárhely kántortanítói állás 4 P.

46. szám. Kismarja orgonista kántori állás 15 P 90 fillér; Tiszaköröd tanítói állás 5 P 20 fillér; Törökszentmiklós tanítói állás 13 P 80 fillér.

47. szám. Kölcse orgonista kántori állás 4 P 24 fillér; Nyirbogdány tanítói állás 7 P 10 fillér; Gyula s. lelkészi állás 3 P 70 fillér; Vértessomló tanítói állás 14 P 50 fillér.

48. szám. Berettyóújfalú tanítói állás 7 P 10 fillér.

52. szám. Vasmegyer 5 P 66 fillér.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:

**Dr. KUN BÉLA.**

Postatakarékpénztári csekk száma 143,916.

#### Pályázat.

A hajdúböszörményi református elemi iskolánál a 28. számú tanítónői állásra pályázat hirdettetik. Javadalom az egyháztól a mindenkori kezdőfizetés 70 %-a; törvényszerű lakbér, az államtól fizetési kiegészítő államsegély. Kötelesség az iskolaszék által kijelölt osztály vagy osztályoknak a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint vezetése, belmissziói munkában segédkezés, a női kézimunka tanítása. Pályázati kérvényhez melléklendő: keresztlevél, oklevél, szolgálati bizonyítvány, legújabb keletű orvosi bizonyítvány. Pályázati határidő: 1929 február 6. B) listás nyugdíjasok előnyben. Állás az esperesi megerősítés után azonnal elfoglalandó. Kérvények Sívágó Gál or református lelkész, iskolaszéki elnökhöz küldendők.

A szeghalmi református egyházközség presbitériuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett *orgonista-énekvezérei állásra*. Fizetés: Lakás házi kerttel. A lakás külső takarítását az egyházközség teljesíti, belső takarítására ad évente 40 P-t. Kézpénz 816 P. havi részletekben előre fizetve. 5 ízben 200—200 P. ötödéves korpótlék. Stóla a díjszabás szerint átlag értékben 400 P. A Simay János és neje alapítványból 31 hold szántó 1200 □-ölével és 4 nagy jószágjárás. Énekvezér mindennemű állami adóját az egyházközség fizeti.

Kötelessége az összes énekvezérei teendők elvégzése a lelkész utasítása szerint; a 4., 5., 6. osztályú elemi iskolások énektanítása, egyházi és öszhangzatos énekekre. A vallásos estélyeken szintén köteles az éneklést vezetni s lelkésznek minden belmissziói munkában segédkezni. Presbiteri jegyzőséget végezni, amelyért évente 6 q búza fizetés jár. Különös kötelessége énekkart szervezni s azt vezetni, betegségük esetén a tanítókat egy évben legfeljebb hat hétig helyettesíteni.

Megjegyeztetik, hogy a javadalmi föld egyházhatalósági jóváhagyással meg van váltva s még *négy évre* az egyházközség által feles haszonbérbe van kiadva, ezen feles haszonbéri szerződést 1929 okt. 1-től a következő négy évre a megválasztandó köteles átvenni.

1929 okt. 1-ig fizetése a lakáson kívül havi fix 240 P. és a stóla. 1929 okt. 1-től a fenti díjlevél lép életbe, a földfizetésre vonatkozó négy évi megkötöttséggel.

Pályázhatnak énekvezérei oklevéllel, zenei tudással és hanggal bíró református magyar állampolgárok. Eddigi működés, családi és egészségi állapot kellően igazolandó. Simay János alapítványtevő rokonai egyenlő képesítés és képesség esetén előnyben részesülnek. *Személyes megjelenés január hó 27-én délelőtt 10 órára* az ének és orgonapróbára *feltétlenül megkívánatik*. Ezen idő a pályázati határidő. Az állás azonnal elfoglalandó. A két első jelöltnek útiköltsége megtérítettik.

Szeghalom, 1929 január hó 7.

**Papp Lajos.**

ref. lelkész.

#### Pályázat.

A hódmezővásárhelyi református gimnázium fenntartóttestülete pályázatot hirdet egy matematika-fizika tanszakú rendes tanári állásra. Pályázhatnak e tanszakra képesített középiskolai református vallású tanárok. A szabályszerűen felszerelt kérvények a gimnáziumi igazgatósághoz küldendők január hó 25-ig. Fizetés az államilag megállapított. Pályázhatnak helyettes tanárok is. Az állás f. évi február 1-én elfoglalandó. Cserkészisztek előnyben. Személyes jelentkezés kívánatos.

**Lázár Lajos,**

m. kir. gazdasági főtanácsos,  
az igazgatótanács elnöke.

**D. Nagy Sándor,**

református gimn.  
igazgató.

## Magyarország aranykoszorús mestere.

# Szlezák László

harang- és ércöntöde, harangfelszerelés és  
haranglábgyár

**Budapest, VI., Frangepán-u. 77. sz.**

TELEFON: LIPÓT 913-53.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Számos egyházi elismerőlevél!

Költségvetéssel díjmentesen szolgál!

Előnyös fizetési feltételek!

**SESZTINA LAJOS**

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

\*

Kiváló fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,  
zsír-bődönők, dicszóelő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

**SZÁNTÓ JÓZSEF**

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég

Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.  
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Igen tisztelt Szántó Úr!

Gyülekeztem néhány tagja a tegnapi napon, tehát karácsony ünnepének másodnapján azzal a kérelemmel fordult hozzám, engedjem meg, hogy új év első napjára egy új palásttal kedveskedhessek nekem. Szerető szívükből fakadt kérésükből eredőleg kérem Szántó urat, hogy a legközelebb Hajdúböszörményben felvett mérték szerint részemre selyemből körpalástot s hozzávaló sapkát készíteni sziveskedjék, úgy, hogy üesztendő első reggelén abban fungálhassak. Említett gyülekezeti tagok úgy gondolták, hogy maguk veszik meg a szükséges selymet, gondolom abban a hiedelemben, hogy így kevesebbe jó. én azonban azzal biztattam őket, hogy amennyiben alkutárgyát úgy sem képezi Szántó urnál a palástkészítés, semmi hátrány nem fog származni abból, hogy anyagot is Szántó úrnál. Midőn ismétlem az új év első reggeli terminust, szíves tisztelettel vagyok Biharkeresztesen, 926 dec. 27.

Sarkadi Nagy József  
református lelkész.

Igen tisztelt Uram!

Nagy elfoglaltságom s betegeskedésem miatt csak most vagyok abban az általam nagyon várt szerencsés helyzetben, hogy az Ön által készített palástra vonatkozólag papírra vessem felfogásomat s ezzel Önnek jól megérdemelt örömet szerezzek.

Az Öntől kapott palást, akár a kidolgozást, akár pedig az anyagot nézem, olyan gyönyörű és olyan finom, hogy szépsége és jósága miatt csodálkozó öröm tölti el a gondjaimra bízott gyülekezet még egyszerű tagjainak szívét s lelkét is. Kedves kötelességemnek fogom ismerni mindenkor, amikor tehetem, Szántó urat lelkésztestvéreim szíves figyelmébe ajánlani, hiszen erre a legteljesebb mértékben reá szolgált.

Szíves tisztelettel vagyok:  
Biharkeresztes, 1927 február 1-én.Sarkadi Nagy József,  
lelképászter.

Kedves Szántó Úr!

Az általa küldött palást és süvegnek csinosága, szépsége, művészi kivitele nagyon meglepett bennünke s igazán nagyon meg vagyok elégedve. A pénz postán beküldetett.

Kaba, 1926 dec. 13.

Tisztelettel, az ajándékozó Nőgyesület által.

Körödi Gyula, ref. lelkész.

**Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.**

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a Nőgyesületek hasonló ajándékrendeléseit.

Tisztelettel: SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE“ szabója.

**Ha gondtól akar megszabadulni,**ne vegyen más kedveseinek  
ajándékol CSAK ZSOLTÁRT**a közelgő névünnepére!**

A Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata tisztelt vásárló közönségének régi óhajára, kiadta zsoltár kiadványainak legkisebb típusát

**11×8 cméter  
nagyságban**Ezen kiadvány a nyomda-  
és könyvkötőipar leg-  
szebb remekműve.Negyvenféle szín és különböző  
diszítés teszi változatossá min-  
denki számára.Ára celluloid kötésben, díszes  
tokkal 11.— pengő.Bőrkötésben és préselt diszítés-  
sel 14.— pengő.Könyvkereskedésünkben minden  
érdeklődőnek vételkényszer  
nélkül bemutatjuk.

Imakönyvek, képeskönyvek, ifjúsági  
iratok, emlékkönyvek, levelező-lap  
albumok, különböző gyermekjátékok.  
Óriási választék és mélyen leszá-  
lított árak karácsonyfa díszekből.  
Szébbnél-szebb levélpapírok. A leg-  
kényesebb igényeket is ki tudjuk  
elégíteni.

**„Méliusz“**könyvkereskedés,  
könyvkiadóhivatal,  
papír- és írószerkereskedés

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.